

Economic Outlook

Herstel lost structurele problemen niet op

Het aanhoudend hoge economische groeitempo in de Verenigde Staten (VS) en de mate van het groeiherstel in Europa en Japan hebben ook het OESO-secretariaat verrast. Voor het eerst sinds 1991 kan zij daarom in de halfjaarlijkse *Economic Outlook* een opwaartse bijstelling melden van eerdere groeiramingen¹. Een aloude wijsheid, dat zowel de diepte van een recessie als de kracht van de daaropvolgende economische opleving worden onderschat, lijkt opnieuw opgeld te doen.

De jongste editie van de Outlook verschilt in nog meer opzichten van zijn recente voorgangers. Zo is er nu ook een 'middellange-termijn referentiescenario' opgenomen, dat een macro-economisch toekomstbeeld schetst tot het jaar 2000. Dit scenario is geen voorspelling, maar één van de mogelijke ontwikkelingen. Voorts besteedt deze Outlook, behalve aan de gebruikelijke macro-economische onderwerpen, ook aandacht aan structurele uitdagingen. Deze drie in het oog springende kenmerken van het OESO-rapport komen hieronder achtereenvolgens aan bod. Daarna zal nog kort worden ingegaan op een ander interessant onderwerp in de Outlook, namelijk het streefniveau voor de inflatie.

Groeiherstel

De grootste opwaartse herzieningen van de economische groei betroffen de ramingen voor dit jaar van de VS (verhoogd met 0,9%) en Duitsland (+1%). Als motor voor het groeiherstel wordt de monetaire verruiming van de laatste jaren genoemd, terwijl daarnaast wordt gewezen op de begrotingsstimulansen die Japan heeft toegepast. Het groeiherstel vindt plaats bij een laag blijvende inflatie,

zij het dat deze in de VS enigszins toeneemt.

De aanhoudend forse economische groei in de VS en het herstel in Japan worden grotendeels gedragen door de binnenlandse bestedingen. Het Japanse herstel is echter nog fragiel, gezien het feit dat het grotendeels voortspuit uit stimulerende overheidsmaatregelen (investeringen in infrastructuur, woningbouwsubsidies, verlaging inkomstenbelasting).

De Europese 'renaissance' wordt dit jaar vooral getrokken door de export. In de loop van het jaar winnen de binnenlandse bestedingen (bedrijfsinvesteringen en consumptie) echter eveneens aan kracht, waardoor het groeiherstel volgend jaar een bredere basis krijgt.

Blijvende problemen

Het zou te mooi zijn als er alleen maar positieve zaken waren te melden. Aan de hand van een middellange-termijnsce­nario tot het jaar 2000 laat het secretariaat echter zien hoe hardnekkig het wijd verbreide probleem van de onevenwichtige overheidsfinanciën is, evenals – vooral in Europa – de werkloosheidsproblematiek.

Dit is te meer opvallend omdat het scenario een vrij positieve omgeving beschrijft: reductie van begrotingstekorten volgens de thans bekende (nationale) voornemens, een laag blijvende inflatie en in de tweede helft van dit decennium een alleszins bevredigende economische groei in Japan (3,5 à 4%) en in Europa (3%). De VS moet het met iets minder groei doen (ca. 2%).

Hoge schuldquoten

Het groeiherstel zal onvoldoende zijn om de recentelijk sterk opgelopen overheidsschuld in het OESO-gebied voor het jaar 2000 weer te reduceren. Dit gaat ook op voor Europa afzonderlijk, waarmee impliciet een vraagteken wordt gezet bij het tijdpad van 'Maastricht' voor de vorming van een EMU. Immers, de overheidsschuld zal volgens het EMU-verdrag in ieder geval met een bevredigend tempo moeten dalen richting de norm van 60% bbp. Daar ziet het echter voorlopig niet naar uit. Vandaar de hartekreet van het secretariaat: "it is important to take the crucial lesson from history and to avoid the temptation to relax the commitment to an underlying im-

provement in public finances as deficits fall in response to strengthening activity".

Uit de tabellen achterin kan per saldo een negatief oordeel over de Nederlandse overheidsfinanciën worden afgeleid. Weliswaar was het financieringstekort in 1993 een van de laagste in het OESO-gebied, maar in 1994 en 1995 neemt het structurele tekort in ons land, in tegenstelling tot de meeste ons omringende landen, naar verwachting toe. Dit lijkt onder meer verband te houden met het loslaten van de begrotingsdiscipline in 1994². Het nieuwe kabinet kan bovengenoemde aanbeveling derhalve ter harte nemen.

Werkloosheid

Als tweede schaduwzijde komt uit de middellange-termijnprojectie naar voren dat het groeiherstel in Europa onvoldoende is om de hoge werkloosheid substantieel te reduceren. Er wordt slechts een afname geprojecteerd van ruim 1%-punt tot 10,4% in het jaar 2000.

Niet als in de vorige editie van de Outlook, wordt ook nu weer gewezen op het gevaar dat werkloosheid die een conjuncturele oorzaak heeft, uiteindelijk structureel kan worden. Het secretariaat merkt in dit verband op dat de OESO-economieën sneller moeten groeien dan in de afgelopen twee decennia om weer 'high-employment societies' te worden met gestaag stijgende welvaartsniveaus. Dat een dergelijk groeipeil vandaag de dag niet wordt bereikt, komt – afgezien van conjunctuurfluctuaties – niet zozeer door een gebrek aan vraag, maar door een slecht functionerende aanbodzijde van de economie. Daarom pleit het secretariaat behalve voor een evenwichtige macro-economische politiek, ook voor structurele maatregelen ter verbetering van de werking van markten, in het bijzonder van de arbeidsmarkt. Hiertoe is een samenvatting afgedrukt van een recente OESO-studie naar structurele oorzaken van het werkloosheidsprobleem³.

1. OESO, *Economic Outlook*, nr. 55, juni 1994.

2. Zie bij voorbeeld ING Bank, *Infograph 1994/3*, juli 1994.

3. OESO, *The OECD Jobs Study: Evidence and Explanations*, te verschijnen in september a.s.

Kerngegevens Economic Outlook

	1993	1994	1995	1996-2000 ref. scenario
Bbp (%-vol.mut.)				
VS	3,0	4,0	3,0	2,1
Japan	0,1	0,8	2,7	3,7
Dld	-1,3	1,8	2,6	3,1
Ned.	0,2	1,4	2,8	nb
W.-Europa	-0,2	1,9	2,8	3,0
Inflatie (bbp-deflator)				
VS	2,5	2,1	2,8	3,1
Japan	1,0	0,8	0,8	0,6
Dld	3,9	2,8	2,0	2,0
Ned.	1,6	2,0	2,1	nb
W.-Europa	3,6	2,9	2,4	2,3
Begrotingstekort (% bbp)				
VS	3,5	2,6	2,1	1,7
Japan	-0,3	1,9	1,7	-0,1
Dld	3,3	2,9	2,8	1,5
Ned.	2,9	3,9	3,7	nb
W.-Europa	6,3	6,1	5,2	2,0
Werkloosheid (% beroepsbev.)				
VS	6,8	6,3	5,8	6,3
Japan	2,5	2,9	2,8	2,3
Dld	8,9	10,0	10,0	9,4
Ned.	8,1	9,8	9,5	nb
W.-Europa	10,7	11,7	11,8	10,4

Structurele aanpassing

Wij leven in een tijd van ingrijpende structurele economische veranderingen. Volgens de OESO worden die onder meer gekenmerkt door het continue vervallen van laag-productieve, laag-betaalde arbeid in het OESO-gebied en het tegelijkertijd ontstaan van hoog-productieve, hoog-betaalde arbeid. Dit proces gaat in een fors tempo: 10 à 15% van alle banen in het OESO-gebied wordt ieder jaar vernietigd, terwijl een ongeveer even groot, zij het fractioneel lager aantal jaarlijks wordt gecreëerd. Door een gebrek aan aanpassingsvermogen aan deze nieuwe omgeving is de structurele component van de werkloosheid in Europa, Canada, Australië en Nieuw Zeeland gestegen tot, naar schatting van het secretariaat, 7 à 10% van de beroepsbevolking. Zij ziet de afname van het aanpassingsvermogen als het vaak onbedoelde en onverwachte neveneffect van het instellen van

marktregulering en sociale bescherming.

Het betreffende hoofdstuk draagt duidelijk het karakter van een politiek compromis danwel van een evenwichtige analyse, naar keuze van de lezer. Zowel de Amerikaanse situatie met veel laag-betaalde, laag-kwalitatieve arbeid, als de openlijke werkloosheid in Europa ziet de OESO als sociaal ongewenste gevolgen van de structurele veranderingen. Alleen Japan krijgt een (kleine) pluim voor de manier waarop het de onderhavige problematiek heeft aangepakt. Bij het aandragen van opties om het aanpassingsvermogen te vergroten, wordt het midden gezocht tussen het handhaven van een zeker niveau van sociale bescherming en het vergroten van de financiële prikkels. Voorts wordt gewezen op het belang van technologie en scholing. Zo wordt gepleit voor een betere aansluiting tussen school en werk. Geluiden uit de Nederlandse praktijk ondersteunen de wenselijkheid daarvan. Op grond van die geluiden zouden wij willen pleiten voor een stoomcursus 'beginzelen van het commerciële bedrijfsleven' voor schoolverlaters, alvorens

hen in het bedrijfsleven te laten beginnen. Daarbij kan gedacht worden aan vakken als organisatie, marketing, boekhouden, enz., dit alles vrij praktisch en toegesneden op het peil van de afgesloten schoolopleiding.

Gunstig inflatie-voorzicht?

De Outlook wijdt een afzonderlijk hoofdstuk aan de inflatiedoelstellingen voor het monetaire beleid. Na een weergave van praktische en theoretische overwegingen pro en contra een 0%-doelstelling, wordt geconcludeerd dat het einddoel – overeenkomstig de praktijk – wat hoger dan nul mag worden gesteld.

Achtergrond van dit hoofdstuk is dat de huidige lage inflatieniveaus vragen om een nadere precisering waar het einddoel eigenlijk ligt. Wij vragen ons echter af of het secretariaat de lage inflatie van dit moment niet al te gemakkelijk als een gegeven aanneemt, althans in dit hoofdstuk. Her en der verspreid in de

Outlook kunnen namelijk 'contra-indicaties' worden gesignaleerd. Zo wordt al meteen op de eerste bladzijde vermeld dat groei-belemmerende marktrigiditeiten de OESO-economieën gevoeliger voor inflatie hebben gemaakt. Voorts wordt er op gewezen dat een herstel van de tot voor kort zwakke grondstoffenprijzen (ifcl. olie) kunnen bijdragen aan een inflatieversnelling. Ook stelt het secretariaat dat de toegenomen langetermijninflatieverwachtingen in een aantal landen een belangrijke rol hebben gespeeld bij de recente stijging van de kapitaalmarktrentes. Ten slotte wordt genoemd dat het gunstige inflatiebeeld zich nog zal moeten bewijzen bij een opgaande conjunctuur (zie onder andere voorspelde inflatieversnelling in de VS).

Een tweede kanttekening onzerzijds is dat overwogen zou kunnen worden om de nationale statistische bureaus over te laten gaan op het publiceren van inflatiecijfers op basis van internationaal geharmoniseerde definities. Op die manier zou namelijk een 'level playing field' worden bereikt waar het de invloed betreft van de inflatiecijfers op de kapitaalmarktrente. De verhoging van ons rente-ecart met Duitsland na de herziening van de inflatiedefinitie in Nederland begin dit jaar, heeft het belang van dit punt weer eens op pijnlijke wijze duidelijk gemaakt.

Conclusie

De belangrijkste bijdrage van deze Outlook zit niet zozeer in de kwantitatieve korte-termijnramingen zelf, als wel in de onderliggende analyses. Met name waardevol is de lange-termijnprojectie, in combinatie met de analyse van de structurele uitdagingen waar de OESO-economieën voor staan. Dit benadrukt weer eens de noodzaak van forse ingrepen, zowel in de overheidsfinanciën, als in structurele rigiditeiten. Dit geldt niet het minst voor de Nederlandse situatie. Bij de behandeling van het inflatievraagstuk wordt echter het deels conjunctureel bepaalde lage niveau van de huidige inflatie wel al te gemakkelijk als structureel geaccepteerd.

S.K.H. Hoekerd

De auteur is werkzaam bij het Economisch Bureau van de ING Bank. Het artikel is op persoonlijke titel geschreven.